

№ 74 მარტი - აპრილი 2024 წელი

რელიგიურ-საგანმანათლებლო ჟურნალი

საღიშეთვე

გილიტკოთ ზაძანის დაწყებას

წინასიტყვაობა

ძვირფასო მკითხველნო!

მოგესალმებით მოწყალე და მწყალობელი უზენაესი ალლაჰის სახელით!

უპირველეს ყოვლისა, უსაზღვრო ქება-დიდება სამყაროს გამჩენ უზენაეს ალლაჰს, რომ კიდევ ერთხელ მოგვცა საშუალება, მიმდინარე წლის მარხვის თვეს - რამადანს მოვსწრებოდით და მის წინაშე ეს თვე ღვთისმსახურებაში გაგვეტარებინა. გულისთქმით მოგილოცავთ მადლ-მოსილებით აღსავსე, უძვირფასესი რამადანის მთვარის დადგომას, გისურვებთ რწმენის სიმტკიცეს, სულიერ სიმშვიდეს, ჰალალი სარჩოს მოპოვებას, მოთმინებას და უზენაესი ალლაჰის კმაყოფილების დამსახურებას. უზენაესმა ალლაჰმა წყალობა, ბარაქა და მფარველობა არ მოგაკლოთ. სამთვეულის ბოლო თვე, მთვარის კალენდრის მიხედვით მე-9 რამადანის თვეა. რამადანის თვის განმავლობაში მორწმუნეებს გამჩენი ალლაჰის მხრიდან მარხვა სავალდებულოდ დაუწესდათ. სურა ბაყარას 183-ე აიათში უზენაესი ალლაჰი ასე ბრძანებს; **„ჰეი თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ! სავალდებულო გახდა თქვენდა მარხვა, როგორც სავალდებულო იყო მათთვის, ვინც თქვენ უწინარეს იყო, ეგვიპტის დაცული იქმნეთ ყოველივე ცუდისგან“**. რამადანის მთვარე თავისი სულიერი ატმოსფეროთი ძალიან ძვირფასი, ბარაქიანი და მადლიანი პერიოდია. ამ თვეში ყოველი მორწმუნე ცდილობს უფრო მეტი ღვთისმსახურება შეასრულოს, მეტი ქველმოქმედება გააკეთოს, გაჭირვებულებსა და ავადმყოფებს დაეხმაროს, მოხუცებისა და ბავშვების გული მოიგოს და გამჩენის კმაყოფილება დაიმსახუროს.

სწორედ რამადანის მთვარეში დაიწყო მუჰამედ შუამავალზე (ს.ა.ვ) უსაზღვრო ცოდნისა და დაუსრულებელი წყალობის მქონე უძვირფასესი ყურანის გარდმოვლენა, რაც 23 წლის განმავლობაში გრძელდებოდა. წმინდა ყურანის მოვლინებამ კაცობრიობა იხსნა უვიცობისა და განადგურებისაგან, გამოიყვანა სიბნელიდან სინათლეში, ასევე კაცობრიობას უჩვენა სწორი და ჭეშმარიტი ცხოვრების გზა, რომლითაც შეიძლება ადამიანმა მოიპოვოს ამქვეყნიური ბედნიერება და საიქიო ხსნა. უზენაესი ალლაჰი სურა ბაყარას 185-ე აიათში ბრძანებს: **„რამადანის თვეა, რომელშიც ზემოვლინებული იქნა ყურანი ჭეშმარიტ გზად ხალხისთვის და ცხად ცნობარად ჭეშმარიტი გზისა და განმასხვავებლად ჭეშმარიტებისა ბათილისგან...“**

ზემოთ მოცემულ აიათში ნათლად ჩანს წმინდა ყურანის ზეგარდმოვლენის მიზანი, რომ-

ლითაც ადამიანებს შეეძლებათ სიმართლისა და სიცრუის ერთმანეთისგან განსხვავება. სურა „ჰადიდის“ მე-9 აიათში ნაბრძანებია: **„იგია, რომელიც ავლენს თავის მსახურზე ცხად აიათებს, რათა გამოგიყვანოთ სიბნელიდან სინათლეში. უეჭველად, ალლაჰი ღმობიერი და მწყალობელია თქვენ მიმართ.“**

როგორც ვიცით, რამადანის თვე იმითაც გამოირჩევა სხვა თვეებისგან, რომ ამ თვეშია ყადირის ღამე, რომელიც ათას თვეზე უფრო ხაირიანია. წმინდა ყურანის ზეგარდმოვლენაც სწორედ ამ ღამეს დაიწყო. უზენაესი ალლაჰი სურა ყადირის 1-ელ და მე-3 აიათებში შემდეგს ბრძანებს: **„უეჭველად, ჩვენ გარდმოვაგვლინეთ იგი ყადირის ღამეს! ყადირის ღამე ათას თვეზე უფრო უკეთესია.“**

ყურანში ეფექტური და გონივრული მაგალითებით საუკეთესოდ არის ახსნილი საკითხები. საოცრად მდიდარი განმარტებების მქონე წიგნი, ადამიანებს ღრმად დაფიქრებისა და სიბრძნის მიღებისაკენ მოუწოდებს. ვინაიდან ადამიანი გონიერ არსებად არის გაჩენილი და აქვს აზროვნების უნარი, ის ვალდებულია, ეს ყველაზე მნიშვნელოვანი წყალობა გამოიყენოს, პასუხისმგებლობის გრძნობა გამოიჩინოს, წმინდა ყურანი ცხოვრების მეგზურად გაიხადოს და იცხოვროს იმ პრინციპებით, რომლებიც მასშია მოცემული. უზენაესმა ალლაჰმა წმინდა ყურანის სახით კაცობრიობას ფასდაუდებელი წყალობა მოუვლინა. გამომდინარე აქედან, ყველანი ვალდებული ვართ, აღნიშნული ამანათი, რომელმაც საუკუნეების განმავლობაში ჩვენამდე უცვლელად მოაღწია, გავითავისოთ და მისი კანონები ცხოვრებაში გავატაროთ, ერთგულად დავიცვათ და მომავალ თაობებს უცვლელად გადავცეთ. სულისთვის ყველაზე მნიშვნელოვანი საზრდო ჭეშმარიტი რწმენაა. ალლაჰის მორწმუნე და მასზე მინდობილი ადამიანი, მისგან იღებს სულიერ საზრდოსა და ძალას, იგი მუდმივად საჭიროებს უზენაესი ალლაჰის დახმარებას. სწორედ უზენაესი ალლაჰის რწმენა და მასზე მინდობა გვექცევა ნდობისა და სიმშვიდის უშრეტ წყაროდ. ამიტომაც რამადანის თვე სულიერი ამაღლების, განვითარებისა და ჩამოყალიბების საუკეთესო შესაძლებლობაა ადამიანისათვის. უზენაესმა ალლაჰმა დაგვლოცოს, მოგვცეს რწმენის სიმტკიცე, სულიერად გაგვიძლიეროს, მოგვცეს ღვთისმსახურების შესრულების ძალღონე და მშვიდობა. უზენაესი ალლაჰი იყოს ყველგან და ყოველთვის ჩვენი შემწე და მფარველი.

ვა ფარია, რომელიც იცავს ადამიანებს“ (ბუხარი, სავმი 2, 9, ლიბას 78; მუსლიმი, სიამ 164). ისლამური რწმენით, რამადანის თვე გამორჩეულია, რადგან ყურანის პირველი აიათები, სწორედ ამ თვეში გარდმოევლინა. მთვარის წელიწადი მზის წელიწადზე 10 ან 11 დღით ნაკლებია, რამადანის თვე კი, გადაადგილდება მზის კალენდრის მიხედვით. მარხვამ კაცობრიობაზე დადებითი ზეგავლენა უნდა მოახდინოს. შუამავალი ბრძანებს: „ვინც ჭორს, ტყუილს და ცილისწამებას არ დათმობს, ალლაჰს მხოლოდ მისი ჭამას-მისგან თავის შეკავება არ სჭირდება“ (ბუხარი, სავმი, 8; თირმიზი, სავმი, 16).

„არიან ისეთი ადამიანები, რომლებიც მარხულობენ და მათი მოგება მხოლოდ შიმშილი და წყურვილია“ (იბნ მაჯე, სიამი, 21). „მარხვა ფარია“. ის ვინც მარხულია, ცუდი სიტყვა არ უნდა თქვას. თუ ვინმე ცუდს გეტყვის ან ცუდად მოგექცევა, უთხარი: „მე ვმარხულობ და არ შეეკამათო“ (ბუხარი, სავმი, 2; მუსლიმი, სიამი, 164). ვინ არის ვალდებული, დაიცვას მარხვა? პიროვნებისთვის მარხვა აუცილებელი რომ გახდეს, საჭიროა სამი პირობა:

1. მუსლიმი უნდა იყოს,
2. გონიერი უნდა იყოს,
3. ზრდასრული უნდა იყოს.

ავადმყოფისა და მგზავრისთვისაც მარხვა აუცილებელია, თუ რამადანის

თვეში ვერ იმარხულენ, შეუძლიათ იმდენივე დღე იმარხულონ სხვა თვეში, მაგრამ მათთვის უკეთესი იქნება, თუ რამადანის თვეში იმარხულენ. მარხვა გვევალებათ განსაზღვრულ დღეებში. თუ რომელიმე თქვენგანი ავადა ან მგზავრია, იმარხულოს ამდენივე სხვა დღეებში. ხოლო იმათ, ვინც მარხვას

ვერ უძლებენ, მათ შეუძლიათ დღეში ერთი ღატაკის დაპურება. თუ

ვინმე საკუთარი სურვილით იქმს სამადლოს, ეს მისთვისაა უკეთესი. და რომ იმარხულოთ, ეს თქვენთვისაა უკეთესი, თქვენ რომ იცოდეთ. (ყურანი 2/184).

თუ მარხვის დროს რთულ მდგომარეობაში აღმოჩნდები ან ავადმყოფობა გაუარესდება, მაშინ შეგიძლია შეწყვიტოთ. ამ საკითხს ეხმიანება შემდეგი ჰადისი: „ჯაბირ ბინ აბდულლაჰის გადმოცემის თანახმად,

შუამავალი როდესაც მექას გასათავისუფლებლად გაემართა, ყურაულ-გამიმის ადგილთან მისვლამდე თვითონაც და თანამიმდევრებიც მარხულები იყვნენ. შუამავალს აცნობეს, ხალხს მარხვა უძნელდებათ, მაგრამ ისინი მაინც შენ შემოგყურებნო. შუამავალმაც სამხრობის შემდეგ ერთი ჭიქა წყალი ითხოვა და ადამიანების თანდასწრებით დალია. მათგან ზოგიერთმა მარხვა შეწყვიტა, ზოგიერთმა კი გააგრძელა. შუამავალმა როცა გაიგო, რომ ზოგიერთი მათგანი კვლავ აგრძელებდა მარხვას, მათი მისამართით თქვა: „ისინი არ დაემორჩილნენ,

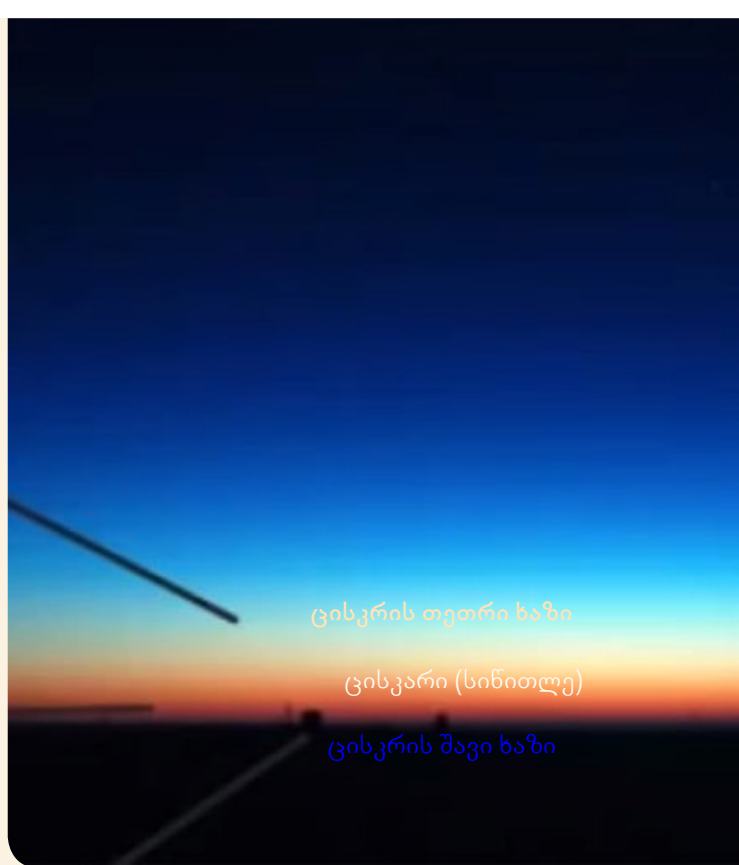
„ჰეი თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ! დანერილია თქვენზე მარხვა, როგორც დანერილი იყო მათთვის, ვინც თქვენ უწინარეს იყო, ეგების დაცული იქმნეთ ყოველივე ცუდისგან“.

(ყურანი 2/183)

ისინი შეენინაალმდეგენ“ (მუსლიმი, სიამი, 90 (1114); თირმიზი, სავმ 18). (2/184) ეს ჰადისი უკეთესია მათთვის, თუ ავადმყოფობის ან მგზავრობის პერიოდში უნდა იმარხულონ. მათ, ვინც ავადმყოფობის ან მგზავრობისას მარხვის გაგრძელებით უნდა დაზარალდნენ, მაშინ არ უნდა იმარხულონ. ისინი, ვინც ამ მდგომარეობაში იმყოფებიან, მაგრამ მაინც აგრძელებენ მარხვას, დაუმორჩილებლად ითვლებიან. მარხვის გაგრძელების შემთხვევაში თუ არ დაზარალდებიან უკეთესია, რომ იმარხულონ.

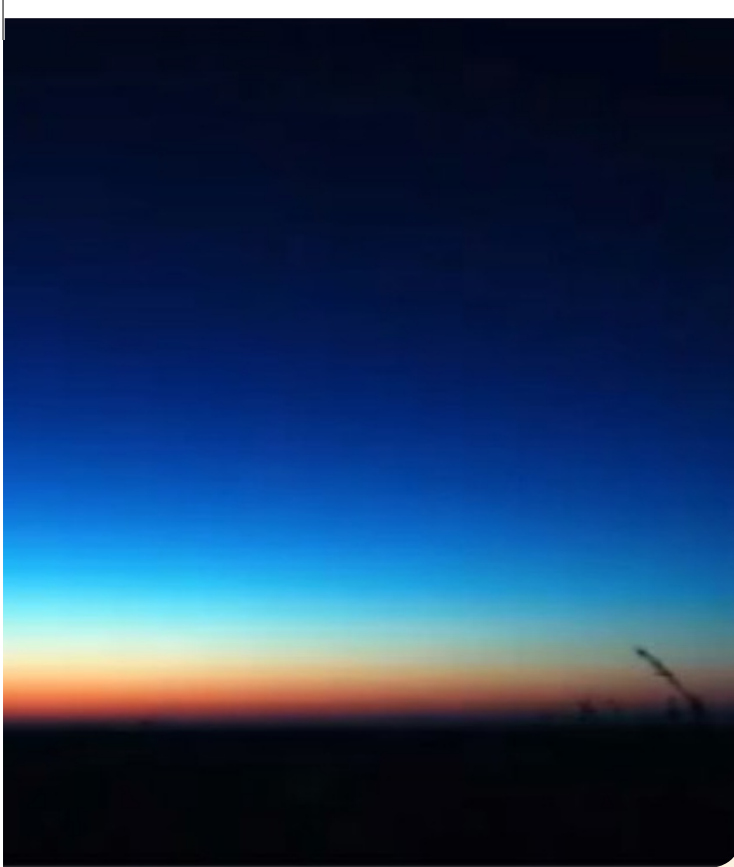
საჭურზე ადგომა: „ჭამეთ და სვით, ვიდრე ცხადად შეგეძლებათ გაარჩიოთ განთიადის თეთრი ხაზი შავი ხაზისგან. მერე სრულჰქმენით მარხვა საღამომდე...“ (ყურანი 2/187). ცისკარი (განთიადი) ორი სახისაა: პირველია ფეჯრი ქაზიბი, ანუ მატყუარა ცისკარი: ამ დროს დილის ლოცვის დრო ჯერ კიდევ არ არის დამდგარი. ვინც მარხვას აპირებს, მისთვის ჭამა-სმა ჯერ კიდევ არის შესაძლებელი. ამ ცისკრის ნიშანი, ჰორიზონტზე სწორი ხაზის მსგავსად გამოჩენილი ნათელია. ფეჯრი სადიყი - ნამდვილი ცისკარია: ამ დროს დილის ლოცვის დრო დამდგარია. ამის შემდეგ ჭამა-სმა აღარ შეიძლება. ამ ცისკრის ნიშანი ჰორიზონტზე და მთის მწვერვალზე გაფანტული მკრთალი ნათელია. საჭმელს, რომელსაც ცისკრამდე მივირთმევთ, საჭური ჰქვია. შეძლებისდაგვარად, ყველა მუსლიმმა უნდა ეცადოს საჭურზე ადგომას, რათა საჭურის ბარაქის ჯილდო მიიღოს. ამის შესახებ მუჰამმედ შუამავალი გვაცნობებს: „საჭურზე საჭმელი მიირთვით, ვინაიდან მასში ბარაქა ბევრი“ (ბუხარი, სავმი, 20; მუსლიმი, სიამი, 45).

მარხვის დაცვისა და მოშლის პირობები: მუსლიმმა მარხვისას, გარიჟრაჟიდან მზის ჩასვლამდე, ღვთისმსახურების მიზნით ჭამა-სმისა და ხორციელი

სიამოვნებისგან შორს უნდა დაიჭიროს თავი: „ნებადართულია თქვენთვის მარხვის დროს, ღამით, მეუღლეებთან თანაცხოვრება, ისინი სამოსელნი არიან თქვენი და თქვენ ხართ სამოსელნი მათნი. ალლაჰმა იცოდა, რომ თავს ინვალებდით, ამიტომაც მიიღო თქვენი სინანული და მოგიტევათ. ახლა შეგიძლიათ თანაიცხოვროთ მათთან და შეასრულოთ ის, რაც ალლაჰმა დაგინესათ. ჭამეთ და სვით, ვიდრე ცხადად შეგეძლებათ გაარჩიოთ განთიადის თეთრი ხაზი შავი ხაზისგან. მერე სრულჰქმენით მარხვა საღამომდე. და როცა სამლოცველოებში ღვთისმსახურებისთვის ხართ შემდგარი, არ ეთანაცხოვროთ მათ (მეუღლეებს). ესაა საზღვრები ალლაჰისა და არ მიუახლოვდეთ მათ. ასე განუმარტავს ალლაჰი ხალხს თავის აიათებს, ეგების დაცული იქმნან ყოველივე ცუდისგან“ (ყურანი 2/187).

ზემოთ მოცემული აიათის მიხედვით: ჭამა, სმა და ხორციელი სიამოვნება მარხვას შლის. რადგან აიათის ბოლოს ალლაჰი ბრძანებს: „ესაა საზღვრები ალლაჰისა და არ მიუახლოვდეთ მათ“, ამიტომაც მარხვისას ჭამა-სმისა და

ხორციელი სიამოვნებისკენ მიმავალი ყველა გზისგან შორს დგომაა საჭირო. ზემოთქმულიდან გამომდინარე, აბების მიღება, პირში შესასხურებელი წამლები და მოწვევა მარხვას შლის. რადგან თვალის და ყურის წვეთები საკვებად არ ითვლება, ისინი მარხვას არ შლის. ძილის დროს ერექცია, ასევე სისხლის გაცემა, ღებინება და ბანაობა მარხვას არ შლის. დავინყების შემთხვევაში ჭამა-სმა მარხვას არ შლის. ალლაჰის შუამავალი ასე ბრძანებს: „ვინც დავინყების გამო შეჭამოს ან დალიოს, მან მარხვა გააგრძელოს, რადგან მას ალლაჰმა აჭამა ან დააღვინა“ (ბუხარი, სავმი 26, ეიმან 15; მუსლიმი, სიამ 171 (1155); თირმიზი, სავმ 26; ებუ დავუდი, სავმი 39.)

ზემოთ მოყვანილი ჰადისი, შემდეგი აიათის ერთგვარი განმარტებაა: „ალლაჰი არ აკისრებს არც ერთ სულს იმაზე მეტს, რაც მას ძალუძს“ (ყურანი 2/286)

აიათები მარხვის შესახებ: „ჰეი თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ! დაწერილია თქვენზე მარხვა, როგორც დაწერილი იყო მათთვის, ვინც თქვენ უწინარეს

იყო, ეგების დაცული იქმნეთ ყოველივე ცუდისგან“ (ყურანი 2/183).

მარხვა გევალებათ განსაზღვრულ დღეებში. თუ რომელიმე თქვენგანი:

1. ავადაა

2. ან მგზავრია, იმარხულოს ამდენივე სხვა დღეებში. ხოლო ვინც მარხვას ვერ უძლებს, მას ევალება დღეში ერთი ლატაკის დაპურება.

1. თუ ვინმე საკუთარი სურვილით იქმს სამადლო საქმეს, ეს მისთვისაა უკეთესი,

2. და რომ იმარხულოთ, ეს თქვენთვისაა უკეთესი, თქვენ რომ იცოდეთ (ყურანი 2/184).

რამადანი მნიშვნელოვანი თვეა, რადროსაც ზემოევლინა ყურანი:

1. ჭეშმარიტ გზად ხალხისთვის,

2. და ცხად ცნობარად ჭეშმარიტი გზისა,

3. და განმასხვავებლად ჭეშმარიტებისა ბათილისაგან. და თქვენგან ვინც იხილოს ეს თვე, იმარხულოს! და ვინც

1. ავად იყოს,

2. ან მგზავრობაში, ამდენივე იმარხულოს სხვა დღეებში. ალლაჰის ნებაა თქვენი შვება და არა ვნება. შეასრულოთ ეს რაოდენობა და ადიდოთ ალლაჰი იმისათვის, რომ ჭეშმარიტ გზას დაგადგინათ, ეგებ მადლიერნი იყოთ!“ (ყურანი 2/185).

„და თუ შეგეკითხებიან შენ ჩემი მსახურნი ჩემ შესახებ, უეჭველად, მე ახლოს ვარ, შევისმენ მლოცველის ვედრებას, როცა ის შემევედრება. მაშ, შეისმინონ ჩემი და მირწმუნონ მე, ეგებ სწორი გზით წავიდნენ!“ (ყურანი 2/186).

ლევან გურგენიძე

თერავიჰის ღოცვა

სიტყვა „თერავიჰ“ არაბული სიტყვაა. იგი „თერვიჰ“-ის მრავლობითი ფორმაა და დასვენებას, გახარებას, ან კიდევ რაღაც საქმის გაიოლებას ნიშნავს. თერავიჰის ღოცვა რამადანის თვეში, ღამის ღოცვის ბოლო სუნნეთის შემდეგ 2-2, ან 4-4 მუხლებს შორის შესვენებით სრულდებოდა და აქედან დაიმკვიდრა ეს სახელი, რომელიც ჰადისებში „ყიამუ შეჰრი რამაზან“ (რამადანის თვის ღოცვა) და „იჰიაუ ლეილ რამაზან“ (რამადანის ღამეების ფხიზლად და ღვთის მსახურებაში გატარება) სახელებითაა მოხსენიებული (დიანეთის ისლამის ენციკლოპედია 2011, 40 ტ. 482 გ.).

რაც შეეხება იმას, თუ როგორ ასრულებდა მუჰამმედ შუამავალი თერავიჰის ღოცვას, ამ საკითხთან დაკავშირებით სხვადასხვა გადმოცემა და ჰადისი არსებობს. იმ დროისთვის მუჰამმედ შუამავალი, რამადანის თვის გარდა, სხვა დროებში, ფარჯი ღოცვების გარდა, სხვა ღოცვებს (ნაფილე) სახლში ასრულებდა. ერთერთი გადმოცემის თანახმად, მუჰამმედ შუამავალი ილთიყაფში (გარკვეული დროით განმარტობა) ყოფნის დროს, მისთვის განსაკუთრებულ ერთ კუთხეში ღოცვისას, მის ღოცვას თან მიჰყვა რამდენიმე მლოცველი. მეორე დღეს მასთან ერთად მლოცველებმა ამ ღოცვის შესახებ ყველას მოუყვეს. შესაბამისად, ამ ღოცვაზე მუსლიმების რაოდენობა მატულობდა. როცა შეამჩნია მუჰამმედ შუამავალმა, განმარტორბულ მის ღოცვას მუსლიმები თან მიჰყვებოდნენ, მეჩეთში ეს ღოცვა საჯაროთ აღარ შეასრულა. მუსლიმები დიდი ლოდი-ნის შემდეგ დაიშალნენ. მომდევნო დღეს

მუჰამმედ შუამავალმა მუსლიმებს მოუწოდა: „გზედავ, რასაც სჩადიხართ, ეს ღოცვა სახლში შეასრულეთ იმიტომ, რომ ფარჯი ღოცვების გარდა, სხვა ღოცვების სახლში შესრულება უფრო ძვირფასია“ (ბუჰარი, ეზან 424). სხვა გადმოცემის მიხედვით, მუჰამმედ შუამავალმა როცა შენიშნა, რომ მასთან ერთად ღოცულობდნენ, აღარ ილოცა და უთხრა: „შემეშინდა, რომ ღამით ეს ღოცვა თქვენთვის ფარჯი არ გამხდარიყო“ (ბუჰარი, ეზან 423).

„და ღამის ერთ ნაწილში ილოცე (ყურანიტ) კერძოდ, ეს შენთვის განსაკუთრებული და დამატებითი (ნაფილე) ღოცვაა. ეგების ღმერთმა შენ მოგმადლოს ადგილი ქებული“ (ყურანი 17/79).

სწავლულთა ერთი ნაწილის თანახმად, მუჰამმედ შუამავალს აიათში ნაბრძანები დამატებითი ღოცვის შესრულებისას მიჰყვნენ. შუამავალი ყოველ ღამე დაძინების შემდეგ გაიღვიძებდა და ამ ნაბრძანებ ღოცვას ასრულებდა. ეს რომ შენიშნეს მუსლიმებმა, მის ღოცვას თან მიჰყვნენ. წმინდა აიშე მუჰამმედ შუამავლის ამ ღოცვის შესახებ ასე გადმოგვცემს:

„შუამავალმა ერთერთ ღამეს, შუალამისას მეჩეთში გავიდა და ილოცა. რამდენიმე ადამიანი მის ღოცვას თან მიჰყვა. მეორე დღეს თანამიმდევრებმა თქვეს, რომ ალ-ლაჰის შუამავალმა ღამე მეჩეთში ნაფილე ღოცვა შეასრულა. მან მეორე ღამესაც ეს ღოცვა შეასრულა. თანამიმდევრებმა კიდევ თქვეს ამის შესახებ. მესამე ღამეს მრევლის რაოდენობამ საგრძნობლად მოიმატა. შუა-

მავალმა ეს ლოცვა ისევ შეასრულა. შემდეგ ღამეს კი მეჩეთი მთლიანად მლოცველებით გაივსო. იმ ღამეს შუამავალი დილის ლოცვამდე აღარ გავიდა. დილის ლოცვა როცა შეასრულეს, მრევლისკენ მობრუნდა და განუცხადა: „მე ვხედავ, რასაც აკეთებთ, მაგრამ ვშიშობ, რომ ეს ლოცვა თქვენთვის სავალდებულო არ გახდეს და მისი შესრულება არ გაგიერთულდეთ“ (ბუჰარი, თერავიჰი, 1; მუსლიმი, მუსაფირინ, 177).

ერთერთ ჰადისში წმინდა აიშეს ეკითხებიან, თუ როგორ და რამდენ მუხლს ლოცულობდა მუჰამედ შუამავალი რამადანის თვეში, დროის ლოცვების გარდა, სხვა (ნაფილე) ლოცვებს. მან ასე უპასუხა: „მუჰამედ შუამავალს, არც რამადანის თვეში და არც რამადანის თვის გარდა, სხვა დროებში თერთმეტ მუხლზე მეტი არ ულოცავს, მაგრამ მისი ოთხი მუხლის ლოცვის სილამაზე და ხანგძლივობა არ მკითხოთ. კიდევ ოთხ მუხლს ილოცავდა, არც მისი სილამაზე და ხანგძლივობა არ მკითხოთ, ამის შემდეგ სამ მუხლს ვითრს ლოცულობდა“ (ბუჰარი, თეჰეჯჯუდ 608).

როგორც შუამავლის დროს, ასევე წმინდა აბუ ბაქრის პერიოდშიც ეს ლოცვა ცალცალკე სრულდებოდა. მრევლის ნაწილი მეჩეთებში განცალკევებული ლოცულობდა. ამ ლოცვის ერთობლივად შესრულება წმინდა ომარის ხალიფობის დროიდან დაიწყო. რადგან ფარად დაწესება უკვე გამორიცხული იყო, 635 წელს უბეი ბინ ქაბის ხემძღვანელობით ეს ლოცვა ერთობლივად დაიწყო. მიუხედავად იმისა, რომ თერავიჰის სახელში ლოცვა უფრო უკეთესია, სწავლულები მოგვინოდებენ, რომ ეს ლოცვა მეჩეთებშიც უნდა სრულდებოდეს, რადგან რამადანის თვეში მეჩეთები მიტოვებული არ დარჩეს (დიანეთის ისლამის ენციკლოპედია 2011, 40 ტ. 482 გ.).

გადმოცემებში ნახსენებია მუხლების შემდეგი რაოდენობა: რვა, ათი, თექვსმეტი, ოცი, ოცდათექვსმეტი, ორმოცი და უფრო მეტიც. წმინდა ომარის პერიოდში მისი დავალებით უბეი ბინ ქაბი რამდენიმე წელს რვა მუხლს, მერე კი ოც მუხლს ალოცებდა. ერთობლივად ოცი მუხლის ლოცვა ტრადიციად ამ დროიდან დამკვიდრდა. გადმოცემების თანახმად, პირველი რვა მუხლი არის სუნნეთი მუეჭქედე, ხოლო დანარჩენი კი - მუსთეჰაბი. სხვა ლოცვებთან განსხვა-

ვებით ამ ლოცვის მუხლების რაოდენობაზე უფრო მეტად ყურადღება უნდა ექცეოდეს მის ხარისხსა და ხანგძლივობას, როგორც ზემოთ მოცემულ ჰადისშია ნახსენები. თავდაპირველად თერავიჰის ლოცვა საკმაოდ ხანგრძლივად სრულდებოდა. რადგან ყველას არ შეეძლო ხანგრძლივი ლოცვა, მოგვიანებით, მლოცველთა გამრავლების მიზნით, საჭიროდ ჩათვალეს, რომ მოკლე აიათებით ელოცათ. ყიამზე (ფეხზე) დგომისას უფრო მისაღებია გრძელი ერთი აიათი, ან მოკლე სამი აიათის კითხვა. დიდი ყურადღება უნდა ექცეოდეს ლოცვის პირობებს, წესებს და თანრიგს, რომ ალლაჰის მადლიერება მოვიპოვოთ.

„ვაი იმ მლოცველებს, ისინი რომელნიც უგულისყუროდ ასრულებენ ლოცვას“ (სურა ყურანი 107/4,5).

თერავიჰის ლოცვის დრო ღამის ლოცვის შემდეგ იწყება და განთიადის დადგომამდე გრძელდება. მისი შესრულება იწყება მარხვის პირველი დღის წინა ღამით და მთავრდება მარხვის ბოლო დღის წინა ღამეს. ლოცვისათვის არც ეზანი და არც ყაამეთი არ იკითხება. თავის დროზე ლოცვის შეუსრულებლობის შემთხვევაში სხვა დროისთვის შესრულება არაა აუცილებელი. ყოველი ოთხი მუხლი ლოცვის შემდეგ შესვენებაა, რომლის დროსაც სასურველია საღავათისა და სხვადასხვა ვედრების წარმოთქმა.

„ვინც წრფელი რწმენითა და უზენაესი ალლაჰისგან ჯილდოს მოლოდინით, რამადანის თვეს ღვთისმსახურებაში გაატარებს, ალლაჰი მას წარსულში ჩადენილ ცოდვებს მიუტევებს“ (მუსლიმი, სალატულ მუსაფირინ, 25; ებუ დავუდ, რამადან 1).

რამადანის თვე

ახლოვდება მუსლიმი საზოგადოებისთვის ძვირფასი „რამადანის“ მთვარე. ეს გახლავთ მთვარის კალენდრის მიხედვით მე-9 თვე. „რამადანი“ არაბული სიტყვაა და „დამწველ მზეს“ ნიშნავს. უზენაესმა ალლაჰმა ადამიანებს, წლის განმავლობაში მადლის მოგებისა და ცოდვების პატიებისთვის, აჩუქა ძვირფასი წუთები, საათები, დღეები და თვეები. მთვარის კალენდრის მიხედვით ყველაზე ძვირფასი თვეებია რეჯების, შალბანისა და რამადანის მთვარე, ხოლო ამ სამთაგან რამაზანი საუკეთესო მთვარეა. ეს მთვარე მოთმინების, ღვთისმსახურების, ბარაქის, წყალობის, ცოდვებისგან გადარჩენისა და რაც მთავარია, ყურანის მოვლინების მთვარეა. როგორც ჩვენთვის ცნობილია, ისლამის 5 პირობიდან ერთ-ერთი მარხვაა, რომელიც სწორედ რამაზნის თვეში სრულდება. რამაზნის თვეში, სანამ მარხვა ფარძი (სავალდებულო) გახდებოდა, მუჰამედ შუამავალმა (ს.ა.ვ) ჰიჯრეთის შემდეგ, ყველა თვეში სამ-სამი დღე და აშურა დღის მარხვა ბრძანა. რამაზნის მთვარეში მარხვის აუცილებლობის შესახებ უზენაესი ალლაჰი ყურანში სურა ბაყარას 183-ე აიათით გვამცნობს. აიათში ვკითხულობთ: „ჰეი, თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ! სავალდებულო გახდა თქვენდა მარხვა, როგორც სავალდებულო იყო მათთვის, ვინც თქვენს უწინარეს იყო, ეგვიპტის დაცული იქმნეთ ყოველივე ცუდისგან. (სურა ბაყარა აიათი 183)

მარხვა სავალდებულოა ჭკვიანი და სრულწლოვანი ყველა მუსლიმანისთვის, იგი ფარძი (სავალდებულო) გახდა ჰიჯრეთიდან წელიწად ნახევრის შემდეგ. რამაზნის თვეს, კიდევ უფრო მეტ სიძვირფასეს სძენს ღამე, რომელიც ამ მთვარეშია, სახელად „ლეილე-თულ

ყადრი“ ეწოდება. ყურანში სურა ყადრის - ის პირველ აიათში ვკითხულობთ: „უეჭველად, ჩვენ გარდმოვაგვლინეთ იგი ყადირის ღამეს“, ასევე, ამავე სურას მესამე აიათში ალლაჰი ბრძანებს: ყადირის ღამე ათას თვეზე უკეთესია!.

რამადანის თვეში მარხვის მიზანი მორწმუნე ადამიანის ალლაჰის ბრძანებებზე დამორჩილება და აკრძალულისგან შორს ყოფნაა, რომელიც დიდ მოთმინებასა და ნებისყოფას მოითხოვს. უზენაესი ალლაჰი წყალობის ნიშნად ამ თვეში ჯოჯოხეთის კარებს კეტავს და სამოთხის კარებს ხსნის. შუამავალი (ს.ა.ვ.) ერთ-ერთ ჰადისში გადმოგვცემს: „როდესაც რამადანის მთვარე დადგება, სამოთხის კარი იღება, ჯოჯოხეთის კარი კი იკეტება და ეშმაკს ბორკილი ედება. (მუსლიმი, სიამ 1,2). ეს ჰადისი გვასწავლის, რომ რამაზნის მთვარეში ეშმაკის ზემოქმედება მცირდება, თუ მორწმუნე მოთმინებით იქნება.

ამ მთვარის მოახლოებასთან ერთად მორწმუნეები განსაკუთრებულად ემზადებიან, რადგან იციან, რომ ეს მთვარე მიტევებისა და სულიერი სიმშვიდის მთვარეა. ამ მთვარეში, სხვა მთვარეებთან შედარებით, მეტ ღვთისმსახურებას აღავლენენ, უამრავ მიტევებას სთხოვენ ალლაჰს და გასცემენ მოწყალებას. მათ მთავარ მიზანს - ალლაჰის კმაყოფილების მოპოვება წარმოადგენს. ისინი მთელი გულმოდგინებით ასრულებენ ღვთისმსახურებას. ალლაჰის შუამავალი ერთ-ერთ ჰადისში ბრძანებს: „ვინც ირწმუნებს, მადლს ალლაჰისგან დაელოდება და რამადანის მარხვას შეასრულებს, მას წარსული ცოდვები ეპატიება.“ (ბუჰარი, სევმი,6)

მარხვა ადამიანს მოთმინებას აჩვენებს. დღის განმავლობაში მარხული ადამიანი, რომელიც წყურვილს, შიმშილს და სხვა საჭიროებებს ალლაჰის ხათრისთვის ითმენს, დიდ მადლს მოიგებს და საიქიოში მართალთა რიგებში აღმოჩნდება. ასევე ძალიან მნიშვნელოვანია, რომ მარხული ადამიანი თავის ენას გაუფრთხილდეს და სიტყვებს, რომელსაც წარმოთქვამს დიდი ყურადღება მიაქციოს. წმინდა მუჰამედ შუამავალი (ს.ა.ვ.) ბრძანებს: „მარხვა (ბოროტებისა და ცოდვებისგან დამცავი) „ფარია“. თითოეულმა ჩვენგანმა, როცა ვმარხულობთ, ცუდი სიტყვა არ უნდა ვთქვათ და არ უნდა ვიკამათოთ. თუკი ვინმე გვლანძღავს და გვეკამათება უნდა ვუთხრათ: „მე მარხული ვარ“ (ბუჰარი, სავმი 9)

მარხული ადამიანი ყოველთვის ცდილობს განერიდოს ისეთ სიტუაციას, რომელიც უსიამოვნოა და მასში დარღვეული იქნება ეთიკისა თუ ზნეობის ნორმები, რადგან ამით არ შეასუსტოს ღვთისმსახურება. მორწმუნე მარხული ადამიანი ყოველთვის ფრთხილად ეკიდება იმ გარემოებას, რომ ღვთისმსახურება გულწრფელად შეასრულოს და სრულყოფილი მადლი მიიღოს უზენაესი ალლაჰისგან. რამაზნის თვეში მარხულისთვის საჭმლის მიღება ძალიან დიდი მადლი და სიკეთეა. შუამავალი (ს.ა.ვ.) ბრძანებს: „ვინც მარხულ ადამიანს იფთარს მთავრად, იმდენ მადლს მოიპოვებს, რამდენსაც მარხული ადამიანი. მარხულის მადლს კი არაფერი დააკლდება.“ (თირმიზი, სავმი 82)

მარხვა ადამიანს ღარიბების მიმართ შებრალებასა და მოწყალებას ასწავლის, რადგან ყველაზე მეტად მარხული ადამიანი გრძნობს მშიერი და გაჭირვებული ადამიანის სულიერ და ფიზიკურ მდგომარეობას, ხოლო ამის შემდეგ ღარიბ, უპოვარ და უპატრონო ადამიანებს დახმარების ხელს უწვდის. მარხვისას მორწმუნე ადამიანი სიხარულს გრძნობს, რადგან იგი თავისი გამჩენი ალლაჰის დაველებას ასრულებს და ყველაზე მთავარ ჯილდოსაც მის-

გან მოეღოს. ხსნილების (იფთარის) დრო კი, მარხული ადამიანისთვის ყველაზე სასიხარულო მომენტი. ამ დროს, იმ დღის მარხვის დასრულების სიხარულს განიცდის, ხოლო წამდელი სიხარული მას სამოთხეში ელოდება, როცა ალლაჰისგან მარხვის ჯილდოს მიიღებს. წმინდა შუამავალი (ს.ა.ვ.) ბრძანებს: *მარხულისთვის ორი სასიხარულო დრო არსებობს: პირველი - ხსნილების (იფთარის), მეორე კი, მარხვის მადლით ალლაჰთან შეხვედრის დროა.* (ბუჰარი, სავმი 9)

მარხვა არ არის მხოლოდ მშიერ-მწყურვალ დღის გატარება, მარხვის დროს აუცილებელია მოვერიდოთ ისეთ ქმედებებს, რაც ალლაჰის წინაშე მოუწონარია და შეასუსტებს ჩვენს მარხვას. თუკი მარხულნი, აკრძალულ საქმეებსა და ქცევებს არ მოვერიდებით, ალლაჰისთვის ჩვენს მარხვას ფასი არ ექნება და შესაბამისდ მადლიც არ დაგვენერება. შუამავალი (ს.ა.ვ.) ასე ბრძანებს: „*ვინც ტყუილის თქმასა და ჭორაობას არ მოიშლის, ალლაჰს იმ ადამიანის უჭმელ-უსმელობა არ სურს.*“ (ბუჰარი, სავმი 8)

ჰადისიდან გამომდინარე, მარხვის დროს, ჩვენი ყველა საქმე, საუბარი და ქცევა სუფთა, ლამაზი და გულწრფელი უნდა იყოს. მორწმუნეებმა რამაზნის თვეში ალლაჰს ცოდვების პატიება, რამაზნის სრულყოფილად გატარება, მოთმინება, მოწყალება, მისი კმაყოფილების მოპოვება და საიქიოში შუამავალ მუჰამედთან (ს.ა.ვ.) ერთად ყოფნა უნდა ვთხოვოთ, ასევე აუცილებელია, რომ მეტი მადლის მოგების მიზნით ყურანი ხშირად წავიკითხოთ. მარხულის ვედრება აუცილებლად ასრულდება, ალლაჰის ნებით, რადგან ამას შუამავალი (ს.ა.ვ.) ბრძანებს: „*სამი ადამიანის ვედრება აუცილებლად შესრულდება: მარხულის მიერ ხსნილებისას შესრულებული ვედრება, სამართლიანი მმართველის მიერ შესრულებული ვედრება და დაჩაგრულის ვედრება.*“ (თირმიზი, ეავეთ , 128)

დასაქმებულისა და დაძაქმებლის ურთიერთობა

კითხვა: დაე, ალლაჰი იყოს თქვენგან კმაყოფილი. რაც შეეხება ჩვენს თემას, ძალიან ბევრს ლაპარაკობენ დასაქმებულთა უფლებებზე. ჩვენ მხედველობაში არ გვყავს დამსაქმებლები, რომლებიც არ განსხვავდებიან ვალდებულებებით, თავიანთი დასაქმებულებისგან, ისლამის კანონების მიხედვით. მაგრამ როგორი ურთიერთობა უნდა იყოს მუსლიმ დამსაქმებელსა და დასაქმებულს შორის? რა უფლებებს ფლობს დასაქმებული? როგორი კრიტერიუმებია გათვალისწინებული დასაქმებულთა ხელფასის განსაზღვრისას?

პასუხი: ჩვენ უფრო ღარიბი ადამიანების ბედს განვიცდით. თუმცა დამსაქმებელს უფრო მეტი სიბრალული ესაჭიროება, რომელიც თავის დასაქმებულებს აწვალავს. მათ ესაჭიროებათ შეცოდება და ჭეშმარიტ გზაზე დაყენება, რადგან წარმოქმნილ პრობლემათა მეტი ნაწილი ტირანი-დამსაქმებლის ბრალით ხდება. როგორც ჩვენ ადრე ვთქვით, ტირანი-დამსაქმებული თავის მუშას ეუბნება: „მე გაჭმევ შენ“. რა უფლება აქვს მას ასე თქვას? სიკვდილის წინ ალლაჰის შუამავალი ორ რამეს დაბეჯითებით ახსენებდა მუსლიმებს. ამის შესახებ რავი (გადამცემი) შემდეგს ჰყვებოდა: „ალლაჰის შუამავლის ხმა იმდენად წყნარი იყო, რომ მისი გაგონება შეუძლებელი იყო, მაგრამ მიუხედავად ამისა, ის თავის სიტყვებს ისევ და ისევ იმეორებდა“.

პირველი: ჩვენი ვალდებულებაა უზენაესი ალლაჰის წინაშე: „ლოცვა, ლოცვა, ლოცვა!“

მეორე: „დაიცავით მათი უფლებები, ვინც თქვენი მფარველობის ქვეშაა!“

მხოლოდ ამის შიშით, რომ არ დაერღვიათ ეს უფლებები, თანამიმდევრებმა მრავალი სამხედრო მოსამსახურე გაუშვეს. მუსლიმი - დამსაქმებელი თავის ხელქვეითებს უნდა კვებავდეს იმით, რასაც თვითონ ჭამს და აცვამდეს იმას, რასაც თვითონ იცვამს. მან ისინი უკიდურესად მძიმე სამუშაოთი არ უნდა გადატვიროს. ვინაიდან ამის გარანტია ისლამმა არა მარტო ადამიანებს, ასევე ცხოველებსაც მისცა. ერთხელ ალლაჰის შუამავალმა შენიშნა ადამიანების ჯგუფი, რომლებიც აქ-

ლემებზე ისხდნენ და ერთმანეთს ელაპარაკებოდნენ. მან უთხრა მათ: „იმგზავრეთ თქვენი ცხოველებით, მაგრამ არ აჭენოთ ისინი, ხოლო (როცა არ სარგებლობთ) დაასვენეთ ისინი, როცა საჭიროა. ნუ გამოიყენებთ მათ საჯდომებად ქუჩებსა და გზებზე (საუბრისას ნუ ისხდებით მათზე). არის უამრავი ცხოველი, რომელიც გაცილებით უკეთესია იმაზე, ვინც მასზე ზის და უზენაეს ალლაჰს ისინი უფრო ხშირად ახსენებენ!“ (აჰმედი, 3/439).

კითხვა: ესე იგი, მუსლიმი - დამსაქმებელი უფრო მეტი პატივისცემით უნდა ეპყრობოდეს თავის მუშას?

პასუხი: „სურა ალ-ჰუჯურათში“ არის ასეთი აიათი: „უეჭველად, თქვენგან ყველაზე პატივდებული ალლაჰის წინაშე თქვენში ყველაზე უფრო ღვთისმოშიშია“ (სურა ჰუჯურათი, 13).

ამ აიათის გარდმოვლენის მიზეზი იყო ვიღაც მონა. ცნობილია, რომ შუამავლის დროს ტყვეები როგორც მონები, ისე იყიდებოდნენ. ის მონა, ვისზეც ლაპარაკია, გამუსლიმდა და თქვა: „მე მაქვს სურვილი მისდამი, ვინც მე მიყიდის: როცა ეზნის ხმა გაისმის, ჩემმა პატრონმა გამიშვას, რომ მე შევძლო წავიდე და ალლაჰის შუამავლის ზურგს უკან ვილოცო“. მართლაც, ყველაფერი ისე მოხდა, როგორც ამ მონას სურდა. ყოველთვის, როცა ალლაჰის შუამავალი მეჩეთში შედიოდა, მიმოიხედავდა და ამ მონას ეძებდა. ერთხელ მან ის ველარ დაინახა და მის პატრონს ჰკითხა:

- სად არის შენი მონა?

პატრონმა უპასუხა:

- ის ავად არის, ალლაჰის შუამავალი!

ეს რომ გაიგონა, ალლაჰის შუამავალმა შეკრიბა ყველა საჰაბე და უთხრა:

- აბა, წავიდეთ და მოვინახულოთ მონა.

რამდენიმე ხნის შემდეგ ეს მონა ისევ გაქრა. ალლაჰის შუამავალმა მის პატრონს ისევ ჰკითხა: „შენ მიეცი მას დავალება და ხელყავი მისი უფლება, რომ ლოცვაზე არ მოსულიყო?“

მან უპასუხა:

- ალლაჰის შუამავალი! ის კვდება!

ალლაჰის შუამავალმა თავის საჰაბეებს ისევ უთხრა:

- თუ ეგრეა, ჩვენ ყველა მასთან მივდივართ.

გარდაცვალებამდე შუამავალი მონას არ მოშორებია. როცა ის გარდაიცვალა, ალლაჰის შუამავალმა სთხოვა, მისთვის დაეხანათ და შეეხვიათ. ვიდრე მისი სხეული მიწას არ მიაბარეს, სასაფლაოზე იმყოფებოდა. მექქელმა მუჰაჯირებმა უკმაყოფილება გამოთქვეს:

- ჩვენი რწმენა რომ გადაგვერჩინა, ჩვენ საკუთარი სახლები მივატოვეთ, ჩვენი სიცოცხლე და ქონება მსხვერპლად გავიღეთ. ალლაჰის შუამავალმა ამ მონას უფრო მეტი ყურადღება დაუთმო, ვიდრე ჩვენ.

თავის მხრივ, მედინელმა ანსარებ-
მაც განაცხადეს:

- და ჩვენც გავიღეთ სიცოცხლე
და ქონება ალლაჰის გულისთვის, მაგ-
რამ ალლაჰის შუამავალმა ამ მონას
უფრო მეტი ყურადღება მიაქცია, ვიდ-
რე ჩვენ.

ამის შემდეგ გარდმოვლინდა ეს
აიათი: „**უეჭველად, თქვენგან ყველაზე
პატივდებული ალლაჰის წინაშე თქვენ-
ში ყველაზე უფრო ღვთისმოშიშია**“. (51
სურა ჰუჯურათი, 13).

ესე იგი, ეს აიათი გარდმოვლინდა
არც იმ საჰაბისთვის, რომელსაც მაღა-
ლი თანამდებობა ეჭირა და არც მდი-
დარი ადამიანის გულისთვის. ეს აიათი
იმ მონის გულისთვის გარდმოვლინდა.
ცხოვრებაში გარეგნულად ის იყო მონა,
მაგრამ სინამდვილეში ის „სულიერე-
ბის“ უმაღლეს საფეხურზე იყო.

რა მოითხოვა ამ მონამ საზღაუ-
რად? მან ალლაჰის შუამავლის საზო-
გადოება ისურვა. და რისთვის ისურვა
მან შუამავლის საზოგადოება? ის ით-
ხოვდა, გაეშვათ ლოცვაზე იმისთვის,
რომ მინიერი თაყვანისცემა ალლაჰის
შუამავალთან ერთად შეესრულებინა.

**გვევბოთ იმით, რასაც ჩვენ თვითონ
ვჭამთ**

შუამავლის ეს დარიგება შეიძლე-
ბა ადაპტირდეს ჩვენს თანამედროვე
პირობებთან. „კეთილდღეობის ეპო-
ქაში“ ეს ნორმა დადგინდა იმისთვის,
რომ სიფრთხილის მიზნით მონებისთ-
ვის მიეცათ მეტი, ვიდრე ისინი იმსა-
ხურებდნენ და რომ შემდეგ ეს მათი
განთავისუფლების მიზეზი გამხდარი-

ყო. ესე იგი მონის მფლობელად ყოფ-
ნა ისეთი მძიმე ხდებოდა, რომ მისი
განთავისუფლება გაცილებით ადვი-
ლი იყო. გარდა ამისა, კლასობრივი
ბარიერები რომ გაერღვიათ, მათ ნება
დართული ჰქონდათ, თავისუფალ ქა-
ლებზე დაქორწინებულიყვნენ. ამან კი
იქამდე მიიყვანა, რომ მრავალი მონა,
რომელიც სხვა რელიგიას აღიარებ-
და, ხედავდა რა საკუთარ თავზე ასეთ
ზრუნვას, გამუსლიმდა. მუსაბ ბინ უმა-
ირი ერთ-ერთი ცნობილი მიმდევარი
იყო. ბედირის ბრძოლაში მისი ძმა, აბუ
აზიზი, რომელიც ყოფილი წარმართი
იყო, ტყვედ ჩავარდა. როგორც ყვე-
ლა სხვა ტყვე, ისიც ერთ-ერთ სახლში
მისცეს. ამ სახლის მფლობელები ძა-
ლიან ღარიბები იყვნენ. გამოსასყიდის
სანაცვლოდ აბუ აზიზი ვალდებული
იყო, ამ სახლის ბავშვებისთვის წერა-
კითხვა ესწავლებინა. სახლის პატრო-
ნები ტყვეს, რომელიც მათ ბავშვებს
ასწავლიდა, პროდუქტებს აძლევდნენ,
რომელსაც ძლივს გამოიმუშავებდნენ,
ხოლო თვითონ ფინიკითა და წყლით
კმაყოფილდებოდნენ. მოგვიანებით
აბუ აზიზი ჰყვებოდა: „ეს ოჯახი ფი-
ნიკითა და წყლით იკვებებოდა, მე კი
საუკეთესო საჭმელს მაძლევდნენ. მე
მრცხვენოდა და მათ ვუთხარი:

- ასე ნუ აკეთებთ! მოდით, მაშინ
მეც თქვენსავით ფინიკითა და წყლით
გამოვიკვებები. თქვენ კი საუკეთესო
საჭმელი ბავშვებს მიეცით.

ისინი მპასუხობდნენ:

- არა, ასე არ შეიძლება! ალლაჰის
შუამავალმა ჩვენ ასე გვიბრძანა.

ჰადისი: „**ალლაჰი ამ თემს ლოცვე-
ბის, ვედრებებისა და მათგან სუსტების**

გულწრფელობის წყალობით ეხმარება“. (ნასაი, ჯიჰადი, 43).

კითხვა: შეიძლება თუ არა მუსლიმური საზოგადოება შემოსავლების სხვადასხვაობის გამო იმ მდგომარეობამდე მივიდეს, რომ მდიდრებსა და ღარიბებს შორის უზარმაზარი უფსკრული აღმოჩნდეს? ეს როგორ იქნება?

პასუხი: თუკი საზოგადოებაში ცხოვრების დონის მხრივ მდიდრებსა და ღარიბებს შორის დიდი განსხვავება იქნება, ასეთ საზოგადოებაში სიმშვიდე და უსაფრთხოება არ იქნება. ამიტომ უბედურია საზოგადოება, სადაც მდიდრები ძუნწები არიან, ხოლო ძუნწები - მდიდრები, და პირიქით, ძალიან ბედნიერია საზოგადოება, სადაც მდიდრები გულუხვები არიან, ხოლო გულუხვები - მდიდრები.

ამიტომ ძალიან მნიშვნელოვანია, რომ მდიდარი მუსლიმები იცავდნენ ისლამის ზნეობრივ პრინციპებს, როგორებიცაა: სამართლიანობა, ძმობა, ურთიერთდახმარება, თავგანწირვა, გაჭირვებულებზე დახმარება. ამავე დროს ღარიბი მუსლიმები უნდა ემხრობოდნენ ისეთ ღვთაებრივ კანონებს, როგორებიცაა: მოთმინება, კმაყოფილება, პატიოსანი შრომისკენ მისწრაფება, შურისა და სიძულვილისგან განშორება. მტრობა სიყვარულითა და ძმობით მხოლოდ ასეთ საზოგადოებაში შეიცვლება.

ფრიად პატივცემული ალი (ალ-ლაჰმა დალოცოს) ამბობდა:

„რელიგია და სამყარო, სიმშვიდე და კეთილდღეობა მტკიცედ იდგება მანამ, სანამ დაცული იქნება ოთხი პირობა:

1. სანამ მდიდრები შეეშვებიან სიძუნწეს და გასცემენ იმ ქონებისგან, რომელსაც ფლობენ.

2. სანამ მეცნიერები შესწავლილი ცოდნის მიხედვით მოიქცევიან.

3. სანამ უმეცრები იმით არ ამაღლებიან, რაც მათ არ იციან.

4. სანამ ღარიბები ამ ქვეყანას საიქიოზე არ გაჰყიდიან.“

დანიელ ბოლქვაძე

ყადირის ღამე

ისლამის რწმენის მიხედვით, ალლაჰმა პირველი აიათები ანგელოზ ჯებრაილის მეშვეობით ჩვენს შუამავალ მუჰამედს ნურის მთაზე, ჰირას გამოქვაბულში, ზეშთაგონა. ზეშთაგონებული პირველი აიათები ალაყ სურას პირველი ხუთი აიათია.

როცა შუამავალი მუჰამედი (ს.ა.ს) 40 წლის ასაკს მიუახლოვდა, ნურის მთაზე, ჰირას გამოქვაბულში განმარტოვდებოდა და ალლაჰს ადიდებდა, ეს გრძელდებოდა 1-2 წელი. 610 წელს, რამაზნის თვის ერთერთ ღამეს (ყადირის ღამეს), პირველი ზეშთაგონება მოეწვინა, რასაც სხვებიც მოჰყვა და ეს გრძელდებოდა 23 წლის განმავლობაში და ბოლოს ჩამოყალიბდა ყურანის სახით.

ყურანის (მექაში მოვლენილ) 97-ე სურაში ამ ღამეზეა საუბარი, ამიტომაც სურას - ყადირის სურა დაერქვა, ხოლო ღამეს - ყადირის ღამე. სურაში მოხსენებულია ამ ღამის განსაკუთრებულობა, რომ იგი ათას თვეზე მეტად სარგებლიანია.

1. **უეჭველად, ჩვენ გარდმოვავლინეთ იგი ყადირის ღამეს!**

2. **რას გამცნობს შენ, რას ნიშნავს ყადირის ღამე?**

3. **ყადირის ღამე ათას თვეზე უკეთესია!**

4. **ალლაჰის ნებით გადმოდიან ანგელოზები და სული ყოველი ბრძანების შესასრულებლად.**

5. **ის ღამე, ცისკრის ამოსვლამდე, მშვიდობითა და ბედნიერებითაა აღსავსე!**

ეს ღამე რომ რამაზნის თვეშია, ამას ადასტურებს სურა ბაყარას 185-ე აიათი, რო-

მელშიც უდიდესი ალლაჰი ბრძანებს: „რამა-დანის თვეა, რომელშიც ზემოეწვინა ყურანი ჭეშმარიტ გზად ხალხისთვის და ცხად ცნობა-რად ჭეშმარიტი გზისა და განმასხვავებლად ჭეშმარიტებისა მცდარისგან“...

რამაზნის თვის მერამდენე ღამეა ყადირის ღამე?

ამის ზუსტი მტკიცებულება არ არსებობს, მაგრამ ხალხში გავრცელებული ვერსიის მიხედვით, ეს 27-ე ღამეა. თუ შუამავლის ჰადისებს გადავხედავთ, დავინახავთ შუამავლის ბრძანებას: „თქვენ ყადირის ღამე რამა-დანის თვის ბოლო 10 დღის შიგნით, კენტი რიცხვის ღამეებში, მოძებნეთ“. ესე იგი ზუსტი დრო თვით შუამავალმაც არ იცოდა, ის რამადანის თვის ბოლო 10 დღეშია მოქცეული. ძვირფასი აიშე ამბობდა, რომ შუამავალი რამადანის თვის ბოლო 10 დღეს უფრო მეტად ღვთისმსახურებით იყო დაკავებული და ოჯახის წევრებსაც იმავეს მოუწოდებდა. ძირითადად, ალლაჰს ასე ევედრებოდა: „ო, ალლაჰო, შენ მპატიებელი ხარ, ხელგაშლილი ხარ, გიყვარს პატიება, მეც მაპატიე“.

ამ ღამისათვის რაიმე განსაკუთრებული ღვთისმსახურება არ არსებობს, მაგრამ ამ ღამის სიდიადე ყურანის მოვლინებამ განაპირობა. რადგანაც ყურანის ზეგარდმოვლენა ერთ ღამეს ათას თვეზე სარგებლიანს ხდის, უნდა წარმოვიდგინოთ ის ადამიანი, რომელიც ყურანს გულით და გააზრებულად მიიღებს, რამდენად ძვირფასი გახდება. ათასი თვე - 83 წელი და 4 თვეა. წარსულში დიდებული ადამიანების მიერ მთელი სიცოცხლის განმავლო-

ბაში გაკეთებული სიკეთის ერთ ღამეზე გაკეთების საშუალება მოგვცა უდიდესმა ალლაჰმა, ამიტომაც ასეთი ძვირფასი ღამის ძილში გატარება არ შეგვეფერება. შუამავალი თანამიმდევრებს უყვებოდა ისრაილის შვილთაგან ერთერთი მებრძოლის ამბავს, რომელიც ათასი თვის მანძილზე ალლაჰისთვის იბრძოდა, ბრძოლის ველზე მუდამ შეიარაღებული იდგა და მზად იყო, ურწმუნოთა წინააღმდეგ ებრძოლა. თანამიმდევრები ამის გაგონებაზე გაკვირვებულნი დარჩნენ და მათი ღვთისმსახურება იმ მებრძოლთან შედარებით ძალიან ცოტა მოეჩვენათ, ამ დროს მოვევლინა სურა ყადირი, რომლის მიხედვითაც ერთი ღამის მსახურებით შეძლებდნენ ასეთი მადლის მოპოვებას, ამან კი ისინი ძალიან გაახარა.

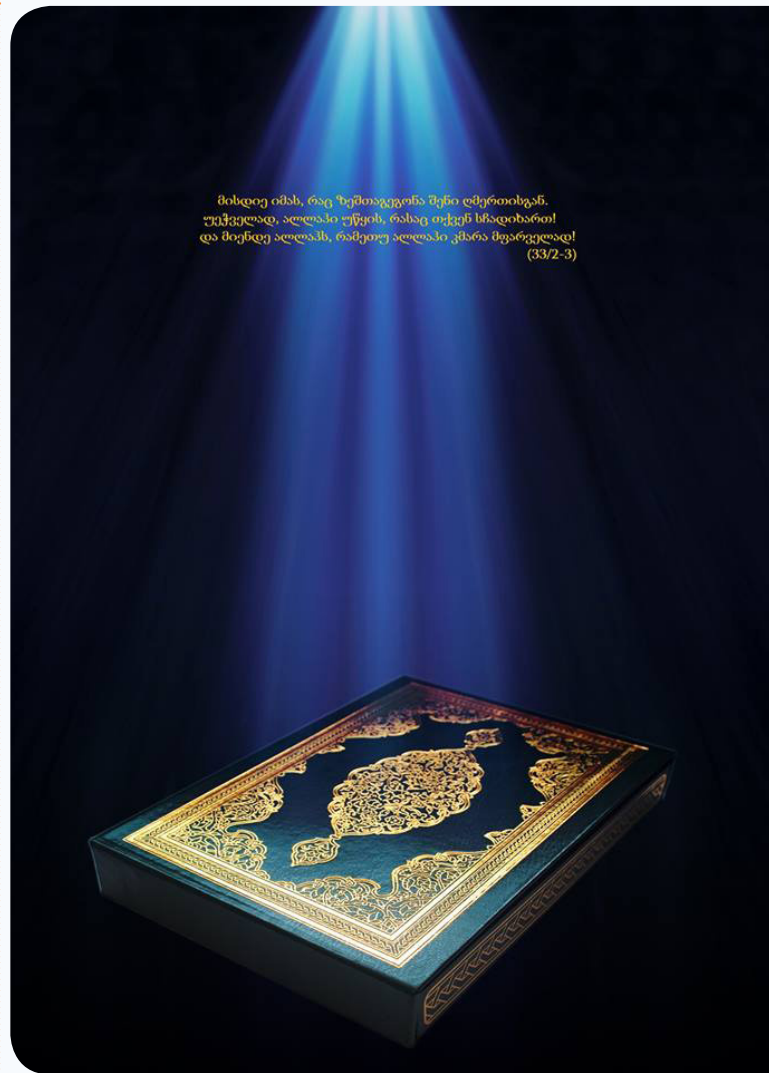
ერთ-ერთი სხვა მოსაზრებით, შუამავალი თანამიმდევრებს უყვებოდა ისრაილის შვილთაგან ოთხი ადამიანის 80 წლის განმავლობაში უცოდველად შესრულებული ღვთისმსახურების ამბავს, რომელზეც თანამიმდევრები გაოცებულნი დარჩნენ. ამ დროს ანგელოზი ჯებრაილი მოვიდა და შუამავალს უთხრა: „ეი მუჰამმედ, შენი თანამიმდევრები გაოცდნენ იმ ოთხი ადამიანის შესრულებული ღვთისმსახურებით. ალლაჰმა კი შენ მოგცა მასზე ბევრად უკეთესი“ და წაიკითხა ყადირის სურა და ბრძანა: „აი, ეს შენს თანამიმდევრებს რომ გაუკვირდეთ, იმაზე ბევრად უკეთესია“.

არსებობს ასეთი მოსაზრებაც, რომ შუამავალს აჩვენეს სხვა შუამავალის თანამიმდევრების სიცოცხლის ხანგრძლივობა. თანამიმდევრების მოკლე სიცოცხლის ხანგრძლივობამ და ამ მოკლე დროში შესრულებულმა საქმეებმა იგი დააფიქრა და დააღონა, სინამდვილეში ვერაფრით ვერ გაუტოლდებოდა სხვა დანარჩენებს. უდიდესმა ალლაჰმა კი თავის საყვარელ შუამავალს ყადირის ღამე მისცა, რომელიც ათას თვეზე უფრო სარგებელიანია.

დიახ, რამაზნის თვეში, რომელშიც ყადირის ღამეც არის, თითოეულ ჩვენგანს შეუძლია, ამ თვის და ამ ღამის მომსახურებით მთელი 80 წლის განმავლობაში საკეთებელი მადლი მოიპოვოს და გადაარჩინოს როგორც საკუთარი თავი, ასევე ირგვლივ მყოფნიც.

როგორ შევასრულოთ ამ ღამის ღვთისმსახურება?

ამ ღამეს, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, რაიმე განსაკუთრებული ღოცვა არ არსებობს. სხვადასხვა სწავლული სხვადასხვა თან-

მისდევ იმას, რაც ზემოთაღვნიშნული ღმერთისგან.
უცქელოდ, ალლაჰი უწყის, რასაც თქვენ სწავლობათ!
და მიეცე ალლაჰს, რამდენ ალლაჰი კმარა მფარველად!
(33/2-3)

მიმდევრობით გვასწავლის ღოცვებს, მაგრამ მათში ყველაზე უკეთესია სურვილისამებრ, ალლაჰის კმაყოფილების მოპოვების მიზნით, გულისყურით შესრულებული ღვთისმსახურება რაოდენობის განუსაზღვრელად (ზოგი ორი მუხლი ღოცვით შემოიფარგლება, ზოგი უფრო მეტით). ასევე ცოდვების მიტევებისათვის ალლაჰს დიდხანს შევევედროთ ისე, როგორც შუამავალი ევედრებოდა: „ო, ალლაჰო, შენ მპატიებელი ხარ, ხელგაშლილი ხარ, გიყვარს პატიება, მეც მაპატიე“. ასევე შევევედროთ ალლაჰს, რომ უნაკლოდ მიიღოს დღემდე ჩვენ მიერ, შესრულებული ყოველგვარი ღვთისმსახურებები.

უდიდესი ალლაჰი იყოს თითოეული ჩვენგანის მფარველი და გადამრჩენი, მან შეგვახვედროს და მიგვაღებინოს ჩვენი წილი ყადირის ღამის მადლი.

ზებურ სოფრეპანძი

ფიტრა

1. რას ნიშნავს ფიტრა?

ფიტრა - ეს არის მოწყალეობა, რომელსაც კონკრეტული განზრახვით გასცემს ის მუსლიმი, რომელიც რამადანის თვეს მოესწრება და სულ მცირე, ძირითადი მოთხოვნების გარდა, ნისაბის¹ რაოდენობის ქონებას ფლობს.

ფიტრა - ეს არის მატერიალური ღვთისმსახურება, რომელიც ზექათის სავალდებულოდ დადგენამდე, რამადანის მარხვის თვეში, ჰიჯრის მეორე წლის შაბანის თვეში, სავალდებულოდ გამოცხადდა. ფიტრის რაოდენობა ტოლია ფიდიეს (გამოსასყიდი) რაოდენობისა.

სიტყვა „ფიტრა“, რომელიც მომდინარეობს ძირიდან „ფატრ“, რაც ლექსიკონში „შექმნას“, „გამოგონებას“, „შენწყვეტას“ ნიშნავს, მარხვის დასრულებას „ფიტრა“ ეწოდება, ხოლო მარხვის გახსნას „იფთარი“. რამადანის თვეში სარჩო-საბადელით სარგებლობისთვის და ჯანმრთელად გატარებული ცხოვრებისთვის მადლიერების ნიშნად მიცემულ სადაყას (სიკეთეს), სადაყა-ი ფიტრს უწოდებენ.

1. ნისაბი არის ადამიანთა მინიმალური სიმდიდრის განმსაზღვრელი. მაგ: ძირითად საჭიროებებზე მეტი ქონების მფლობელი ადამიანი, რელიგიის მიხედვით მდიდრად ითვლება.

2. ვინ არის ვალდებული გადაიხადოს ფიტრა?

მუსლიმი, რომელიც ვალისა და ძირითადი საჭიროებების გარდა, რელიგიურად მდიდრად ითვლება, ვალდებულია გადაიხადოს ფიტრა, უნდა აღინიშნოს, რომ ფიტრის ნისაბი, ზექათის რაოდენობის ტოლია, მხოლოდ იმ განსხვავებით, რომ ფიტრის შემთხვევაში, არ არის აუცილებელი ქონების მატების თვისება გააჩნდეს, ასევე, არც მისი მფლობელობიდან ერთი წლის გასვლის საჭიროება არსებობს. „ფიტრა ფარძი (სავალდებულო) გახდა, რათა მარხვა, განმინდოს და ასევე უპოვრები დააპუროს“. (აბუ დავუდი, ზაქათი, 18; იბნ მაჯე, ზექათი, 21.)

3. არის თუ არა აუცილებელი ფიტრის სახით გაიცეს ხორბალი, ქერი, ფინიკი ან ქიშმიში?

ფიტრის მოწყალეებისთვის ჰადისებში 4 ძირითადი საკვები პროდუქტია მითითებული, რაც ნებისმიერ დროს და ნებისმიერ ადგილზე მოწყალეების გაცემას აიოლებს. „ფიტრა“ სავალდებულო გახდა ყველა მუსლიმისთვის, კაცი თუ ქალი, როგორც 1 სა (იმდროინდელი საზომი ერთეული) (დაახლოებით 3 კგ) ფინიკი ან 1 სა ქერი. (ბუხარი, ზექათი, 70; მუსლიმი, ზექათი, 12 (984); აბუ და-

კუდი, ზეკათი, 18; თირმიზი, ზეკათი, 35; ნესაი, ზეკათი, 31, 33; იბნ მაჯე, ზეკათი, 21.)

ქიშმიშის, ქერისა და ფინიკის შემთხვევაში - მისი ოდენობა 2,917 კგ-ით, ხოლო ხორბლის გაცემის შემთხვევაში 1,4585 კგ-ით გაიცემა. ფითრის მიზანი, ღარიბის ერთი დღით საკვებით უზრუნველყოფაა. ეს აღნიშნული საკვები პროდუქტების გაცემით ან მათი შესაბამისი ფულით შეიძლება. ალლაჰის შუამავლისა (ს.ა.ვ.) და საჰაბეთა პრაქტიკის გათვალისწინებით, ფითრის რაოდენობა განისაზღვრება ერთი ღარიბის დღიური საკვებით. ამიტომ ფითრის მინიმალური რაოდენობა შესაძლებელია საკვები პროდუქტების ფასების შესაბამისად ყოველ წელს შეიცვალოს. მიუხედავად იმისა, რომ ფითრას ყველაზე დაბალი რაოდენობა ღარიბთა საკვებაა, მას ზედა ზღვარი არ აქვს. ვისაც ფინანსური საშუალება აქვს, შეუძლია ამ თანხაზე მეტის შემოწირულობა, რამდენიც უნდა.

„...გამოისყიდონ უპოვრის გამოკვებით (დილის და საღამოს საკვებით) თუ ვინმე საკუთარი სურვილით იქმს სამადლოს (გამოსასყიდ თანხას დაკისრებულზე ზედმეტს), ეს მისთვისვეა უკეთესი...“ (სურა ბაკარა 184)

აბუ საიდ აღ-ხუდრის გადმოცემა ასეთია: „ალლაჰის შუამავლის დროს ფითრას 1 საა-ს ვაძლევდით საკვებიდან. მაშინ ჩვენი საჭმელი იყო ქერი, ქიშმიში, ფინიკი და ხმელი ყველი, რომლიდანაც ცხიმი გამოღებულ იქონდა“. (ბუხარი, ზეკათი, 73, 76; მუსლიმი, ზეკათი, 17 (985); აბუ დაუდი, ზეკათი, 20; თირმიზი, ზეკათი, 35; ნესაი, ზეკათი, 37-39; იბნ მაჯე, ზეკათი, 21, 42, 43; მუვათთა, ზეკათი, 53; აჰმედ ბ. ჰანბალი, 3/23, 73.)

4. ვისთვის შეიძლება ფითრის გადახდა და ვისთვის არა?

პიროვნებამ ფითრა იმ ღარიბ მუსლიმს უნდა მისცეს, ვისი საარსებო მზრუნველობის პასუხისმგებლობაც არ აკისრია. გამომდინარე აქედან, პიროვნება ზეკათს, ფითრასა და ფიდიეს (გამოსასყიდს) ვერ მისცემს მას, ვისზე მზრუნველობის ვალდებულებაც გააჩნია. ამრიგად, ზეკათის გადახდა დაუშვებელია შემდეგ პირებზე:

ა) დედა, მამა, ბებია, ბაბუა;

ბ) გარდა ამისა, შვილები, შვილიშვილები და მათი შვილები;

გ) ასევე, ცოლ-ქმარი ერთმანეთს ფითრას, ზეკათსა და ფიდიეს ვერ გადაუხდიან;

დ) ადამიანი, რომელიც მდიდრად ითვლება. ნისაბის ოდენობის ქონებას ფლობს;

ე) მონიფულობას მიუღწეველი ბავშვი, ვისაც მამა მდიდარი ჰყავს;

ვ) არამუსლიმები;

ზეკათის, ფითრისა და ფიდიეს გადახდა შესაძლებელია გარდა ზემოთ ჩამოთვლილისა.

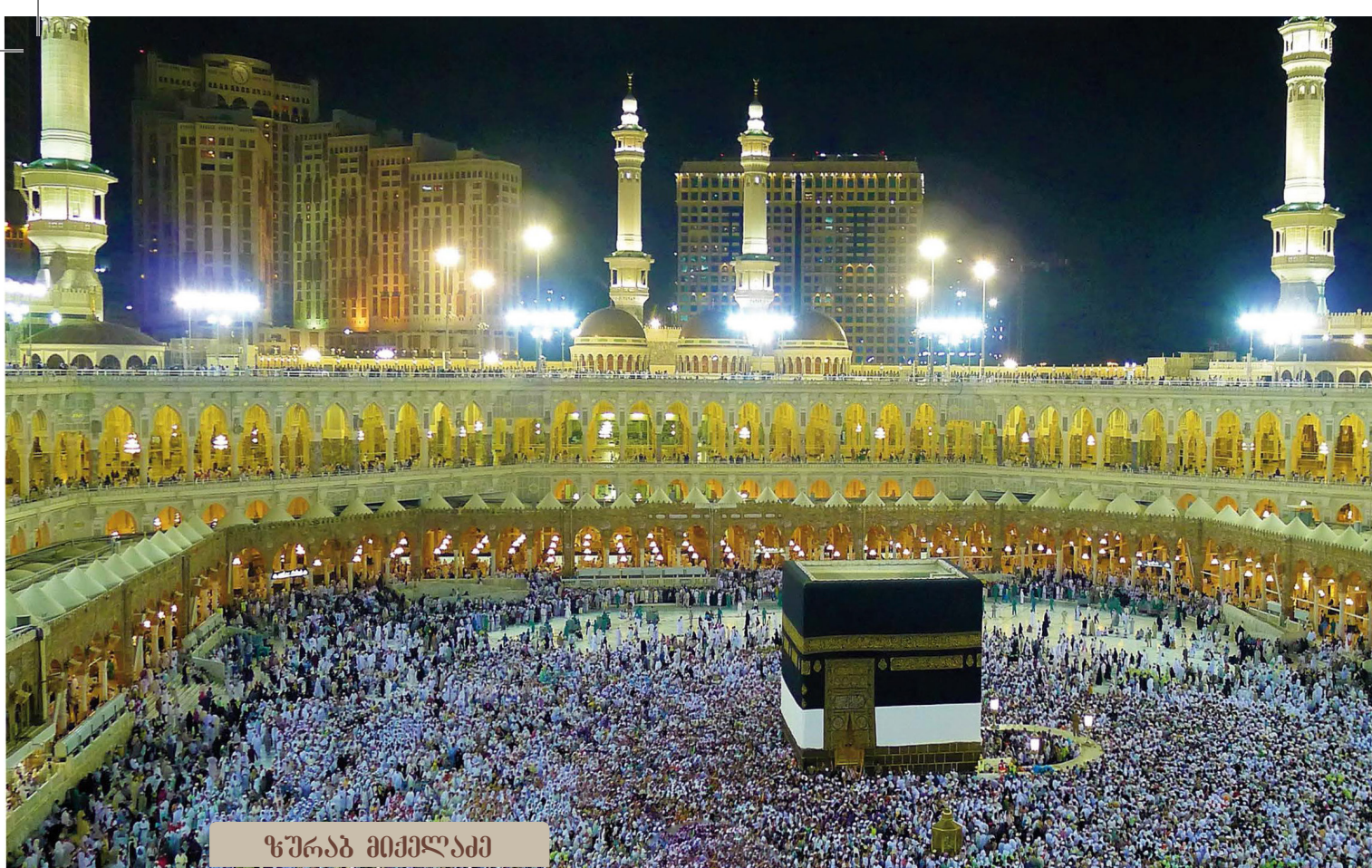
5. ვისზე შეიძლება ფითრის გაცემა?

ფითრის გაცემა შეიძლება დეიდაზე, დედისა და მამის მხრიდან ბიძებზე, მამიდასა და მის შვილებზე, ასევე რძალზე, სიძეზე, სიდედრზე, სიმამრსა და სხვა ნათესავებზე მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუკი მათი ქონება ნისაბის ოდენობა არ აღწევს და მდიდრებად არ ითვლებიან.

6. როდის უნდა გაიცეს ფითრა

ფითრა უნდა გაიცეს არაუგვიანეს მარხვის დღესასწაულის ლოცვის დრომდე. მიუხედავად იმისა, რომ ამ თემაზე ჰადისებში ნათქვამია, რომ მიზანშეწონილი იქნებოდა ფითრის გაცემა დილის ლოცვასა და მარხვის დღესასწაულის ლოცვას შორის, მარხვის დღესასწაულის პირველ დღეს. სწავლულები ფიქრობენ, რომ ის შეიძლება მიეცეს დღესასწაულამდე რამდენიმე დღით ადრე, რომ ეს იქნებოდა გაჭირვებულის სასარგებლოდ. ფითრის მიცემით გაჭირვებულთა მოთხოვნილებები ნაწილობრივ დაკმაყოფილებულია და სოციალური სოლიდარობის კარგი მაგალითია დამკვიდრებული, რათა საზოგადოების თითოეულმა ინდივიდმა სიხარულით შეეგებოს მარხვის დღესასწაულს.

ფითრა ეძლევა გაჭირვებულებს. საკმარისია მის მიმცემს ჰქონდეს გულწრფელი განზრახვა. ფითრას მიცემისას არ არის საჭირო მეორე მხარეს უთხრათ „ეს ჩემი ფითრაა“. ფაქტობრივად, თავიდან უნდა იქნას აცილებული, განსაკუთრებით იმიტომ, რომ ეს უხერხულ მდგომარეობაში ჩააგდებს მის მიმღებს. ისევე, ვინც ღებულობს ფითრას, არ უნდა იცოდეს, რომ ის, რაც მიიღო ფითრაა.

უშრავ მიქელაქე

დღესასწაული - ბაირამი

ისლამის რელიგიაში ორი დიდი დღესასწაული - ბაირამი არსებობს, ესენი რამადანი და მსხვერპლშენიერვის დღესასწაულებია. რელიგიური დღესასწაულების დღეები გამოითვლება „მთვარის კალენდრის მიხედვით“, მიმდინარე ბაირამი ყოველწლიურად არ ემთხვევა ერთსა და იმავე თარიღს. რამადანისა და მსხვერპლშენიერვის დღესასწაულები, რომლებიც ყოველწლიურად ათ დღიანი რეგრესით მოდის, ამგვარად შეიძლება აღინიშნოს სხვადასხვა სეზონზე. მთვარის კალენდრის მიხედვით, ფიტირ ბაირამი - რამადანის დღესასწაული აღინიშნება შევვალის პირველი სამი დღის განმავლობაში, ხოლო უდჰიე ბაირამი - მსხვერპლშენიერვის დღესასწაული, ოთხი დღის განმავლობაში აღინიშნება ზულ-ჰიჯჯეს მეათე დღიდან.

ბაირამის - დღესასწაული დიდი მნიშვნელობის მატარებელია მუსლიმი ადამიანის ცხოვრებაში. მუსლიმ საზოგადოებაში რელიგიური დღესასწაულებისთვის მზადების პროცესი დიდი ენთუზიაზმით მიმდინარეობს. დღესასწაულამდე ზოგადად ემზადებიან ყოველმხრივ, როგორც სულიერად ისევე მატე-

რიალურად, დღესასწაულებზე ყიდულობენ განსაკუთრებით ბავშვებისთვის ტანსაცმელს და საჩუქრებს, ასევე დღესასწაულებისთვის მზადდება სპეციალური კერძები და დესერტები.

როდესაც ალლაჰის შუამავალი (ს.ა.ვ) მედინაში ჰიჯრით გადვიდა, ადგილობრივებს ორი სხვადასხვა დღესასწაული ჰქონდათ. ისინი ამ დროს გართობაში ატარებდნენ. ეს რომ ალლაჰის შუამავალმა ნახა თქვა: „ამ ორი დღესასწაულის სანაცვლოდ უზენაესმა ალლაჰმა თქვენ ორი უფრო სასიკეთო, - რამადანისა და მსხვერპლშენიერვის (ყურბანის) დღესასწაული - ბაირამი გიბოძათ.“ (აჰმედი, III, 103, 178, 235.)

რამადანის სადღესასწაულო დღეები ღვთაებრივი საჩუქარია, რომელიც მუსლიმ საზოგადოებას ერთმანეთთან გულწრფელი სიხარულით აკავშირებს. დღესასწაულები ყოვლად უნაკლო გამჩენი ალლაჰის წყალობის გამოვლინებაა. ესენი განსაკუთრებული დღეებია, როცა მუსლიმი ადამიანები მიტევების, შემწყნარებლობის, ურთიერთდახმარების, გულის მოგების, სიყვარულისა და სიკეთის

სურვილით აღესილნი არიან. მორწმუნეები, რამადანის მარხვის ღვთისმსახურებებით ძლიერდებიან და მოიპოვებენ ალლაჰის მიტევებასა და კმაყოფილებას. ერთი შეხედვით ბაირამზე - დღესასწაულზე მორწმუნეები წარმოადგენენ იმ ადამიანებს, რომლებმაც ამქვეყნიური გამოცდა ჩააბარეს და მოხვდნენ სამოთხეში, სადაც არ არსებობს შური, ეჭვიანობა, სიძულვილი, გაუტანლობა, ბოღმა და სხვა მსგავსი გრძნობები.

ადამიანებს, რომლებიც ბაირამის ღამეს აღავლენენ ნაფილე ლოცვას, ალლაჰის ხსენებისა და თაყვანისცემის მსგავს ღვთისმსახურებებს, ებოძებათ სამახაროებლო იმის შესახებ, რომ მათი გულები არ კვდება, რადგან ისინი არიან ვნების მძლეველი ადამიანები, რომლებმაც ღვთისმსახურების სიტკბო იგემეს. ისინი არ მისდევენ იმ გატაცებებს, რომლებიც ვნება იზიდავს, ისინი ამგვარ წარმავალ სიტკბოებას ყურადღებას არ აქცევენ და ღვთისმსახურებისგან სიამოვნებას იღებენ. მეტისმეტი ცოდვების გამო დაღლილ გულებს ისინი აცოცხლებენ, ვინაიდან მათი გულები მუდამ ცოცხალი რჩება. ისინი საიქიოს, ნუთისოფელს არ ამჯობინებენ და ურწმუნოებაში არ ჩავარდებიან. მორწმუნეები მშვიდი გულით ალლაჰის წინაშე წარსდგებიან, რადგან მათ გულებში ღვთისმსახურების სიყვარულია დასადგურებული. მათ შემეცნებული აქვთ, რომ გამოსაცდელ ქვეყანაში იმყოფებიან და გარდაცვალებამდე მათთვის მიცემული, ყველა ხელსაყრელი შემთხვევა უნდა გამოიყენონ ალლაჰის კმაყოფილების მოსაპოვებლად.

ბაირამის - დღესასწაულების დღეები არის საზოგადოებრივი ერთობის, ერთიანობის ერთმანეთისთვის საჩუქრის მიძღვნის, ურთიერთ დახმარების, გამასპინძლების და უზენაესი ალლაჰის ხსენების დღეები. ბაირამი მხოლოდ გართობისა და დასვენების დღე არ არის.

ალლაჰის შუამავალი ბაირამზე ღვთისმსახურების, სიკეთის ქმნისა და ალლაჰის ხსენებისკენ მოგვიწოდებს, ჰადისში ბრძანებს: „დღეს, თქვენი უპირველესი საქმე ლოცვის აღსრულებაა.“ (ბუჰარი, იდეინი, 3, 10; მუსლიმი, ედაჰი, 7)

„ბაირამი თექვირების წარმოთქმით გააღება!“ (ჰეისემი, II, 197).

შუამავლის თანამიმდევრები ყოველ ბაირამს მგზნებარე თექვირებით ხვდებოდნენ.

კეთილშობილი ომარი მინაზე გაშლილ პატარა კარავში თექვირს კითხულობდა, მეჩეთში მყოფი ადამიანები ამის გაგონებისთანავე თავადაც თექვირის წარმოთქმას იწყებდნენ, ქალაქში მყოფებიც აყვებოდნენ და მინაში ყველგან თექვირების ხმა გაისმოდა. იბნ ომარიც იმ დღეებში განუწყვეტლივ თექვირს წარმოთქვამდა ყველგან, სადაც უნდა ყოფილიყო. (ბუჰარი, იდეინი, 12).

მუსლიმები დღესასწაულებზეც კი ალლაჰის კმაყოფილების მომპოვებელ ქმედებებს მიაშურებენ თავს. განსაკუთრებით ღარიბებისა და მარტოხელების გულების მოგებას ცდილობენ. ესმარებიან გაჭირვებულ, უპატრონო, უმწეო, ობოლ, ქვრივ, ცხოვრებით დაღლილ და იმედგაცრუებულ ადამიანებს. ახარებენ მოხუცებს, ბავშვებს განსაკუთრებით ობლებსა და ღარიბებს. ბაირამი მუსლიმებს დადებით სულიერ გრძნობებს უღვიძებს და მწვერვალზე აჰყავს ისეთი თვისებები, როგორიცაა: თანაგრძნობა, სოლიდარობა, გულისხმიერება, დახმარება და ერთგულება. არსებობს ქმედებები, რომელთა შესრულება სადღესასწაულო დღეს, ისლამის მიერ მოწონებულია, მათ შორის: ბაირამის დილას ადრე ადგომა, რიტუალური განბანვა, სუფთა და ღამაში ტანსაცმლის ჩაცმა, კარგი სუნამოს შეპკურება და ალლაჰის წყალობისთვის მაღლიერების გამოხატვა.

გადმოცემის თანახმად ალლაჰის შუამავალი (ს.ა.ე) ბაირამის სალოცავად სანამ წავიდოდა რამოდენიმე ხურმას შეჭამდა. (ბუჰარი, იდეინი, 4).

რამადან ბაირამის ლოცვის შემდეგ ერთმანეთზე მილოცვა, განსაკუთრებით მოხუცების, მშობლების, ნათესავების, ავადმყოფების მონახულება და მათი გულების მოგება ძალიან კარგი ქმედებაა.

როგორ სრულდება ბაირამის-დღესასწაულის ლოცვა?

ბაირამი არის საზოგადოებრივი დღესასწაული. ჯამაათით - ჯგუფურად ბაირამის ლოცვის შესრულება მორწმუნეთა ძმობისა და ერთობის სიმბოლოა. ბაირამი წარმოადგენს ალლაჰის წყალობას. ის განაწყენებულ მუსლიმთა შერიგებასა და მათ დაახლოებაში დიდ როლს ასრულებს. ბაირამი ამავედროულად ერთმანეთის მონახულების დღეა.

ვისთვისაც ჯუშის ლოცვა ფარძია - აუცილებელია, იმისთვისაც ბაირამის ლოცვა ვაჯიზია - სავალდებულოა. ბაირამის ლოცვა შედგება ორი მუხლისგან და სრულდება ჯამაათით მეჩეთში ან ღია ადგილას (თუ მეჩეთი არ არის) სადაც ადამიანები შეკრებას შეძლებენ. ბაირამის ლოცვისას ეზანი და ყამეთი არ იკითხება. ამ დროს ხუთზე (ქადაგება) არის სუნეთი და იკითხება ლოცვის შემდეგ. (ჯუშის ხუთზე (ქადაგება) არის ფარძი-აუცილებელი და იკითხება ფარძი ლოცვის წინ.

ბაირამის ლოცვა სხვა ლოცვებისაგან იმით განსხვავდება, რომ მასში არის ექვსი დამატებითი თექბირი, ანუ „ალლაჰის დიდების, ალლაჰუმეკბერ-ის წარმოთქმა“. სამი პირველ მუხლზე და სამიც - მეორეზე. ამას „ზევაიდი“ ანუ დამატებითი თექბირები ეწოდება.

პირველი მუხლი:

1. ჯამაათი იმამის უკან რიგებში - საფში დგება. წარმოთქვამენ განზრახვას - ნიეთს ბაირამის ლოცვის შესრულების შესახებ.

2. განზრახვის შემდეგ იმამი აღმართავს ხელებს ყურების სიმაღლეზე და წარმოთქვამს: ალლაჰუმეკბერ, ჯამაათი ჩუმად იმეორებენ და ორივე ხელს მუცელზე იწყობენ.

3. იმამი და ჯამაათი ხმადებლა კითხულობენ ვედრება „სუბჰანექს“. ამის შემდეგ წარმოითქმება სამი დამატებითი თექბირი შემდეგნაირად:

პირველი თექბირი: იმამი ხმადებლა (ჯამაათი ჩუმად) წარმოთქვამს თექბირს „ალლაჰუმეკბერ“, აღმართავს ამ დროს ხელებს (როგორც სანყისი თექბირის დროს), შემდეგ ხელებს დაბლა დაუშვებს.

მეორე თექბირი: ხანმოკლე პაუზის შემდეგ იმამთან ერთად მლოცველებიც ანალოგიურად წარმოთქვამენ მეორე თექბირს და ხელებს აღმართავს ამ დროს (როგორც სანყისი თექბირის დროს), შემდეგ ხელებს დაუშვებენ.

მესამე თექბირი: მეორე თექბირის შემდეგ იმამთან ერთად მლოცველებიც წარმოთქვამენ მესამე თექბირს და ხელებს აღმართვის შემდეგ დაუშვებენ და მუცელზე აერთებენ მარჯვენა ხელი მარცხენაზე ზემოდან უნდა იყოს.

4. იმამი ჩურჩულით კითხულობს „ელუზუ-ბესმელეს“, შემდეგ ხმადებლა კითხულობს

სურა „ფათიჰას“ და კიდევ ყურანიდან სხვა სურას. ჯამაათი ამ დროს არაფერს კითხულობს, მხოლოდ იმამს უსმენს, შემდეგ იმამთან ერთად მლოცველებიც ასრულებენ რუქულსა და სეჯდეს, რის შემდეგაც დგებიან მეორე მუხლზე და ხელებს მუცელზე იწყობენ.

მეორე მუხლი:

5. იმამი ჩურჩულით კითხულობს „ბისმილ-ლაჰს“, შემდეგ ხმადებლა სურა „ფათიჰას“ და სხვა სურას. შემდეგ ისევ, როგორც პირველ მუხლზე, იმამი ხმადებლა წარმოთქვამს სამ თექბირს როგორც პირველ მუხლზე „ალლაჰუმეკბერ“ და მლოცველები კი ჩუმად. მესამე თექბირის შემდეგ, იმამთან ერთად მლოცველებიც ასრულებენ რუქულსა და სეჯდეს, რის შემდეგაც სხდებიან.

7. ამ მდგომარეობაში იმამი და ჯამაათი ჩურჩულით, თანმიმდევრულად კითხულობენ „ეთთეჰიიათუს“, „ალლაჰუმმესელი და ალლაჰუმმეზარიქს“, ვედრება „რაბბენააათინაა-რაბბენელფირლს და შემდეგ სალამის მიცემით - თავს აბრუნებენ ჯერ მარჯვნივ, შემდეგ მარცხნივ და ამით ლოცვა სრულდება. ლოცვის დასრულების შემდეგ იმამი კითხულობს ხუთბეს (ქადაგებას), ხოლო ჯამაათი გულდასმით უსმენს. ხუთბის კითხვის დროს 3-ჯერ წარმოითქმება თექბირები. ხუთბის კითხვის დასრულებით ბაირამის ლოცვა სრულდება.

წინასწარ მოგილოცავთ რამადან-ბაირამის ბრწყინვალე დღესასწაულს. ამ მშვენიერებით აღსავსე დღეს, მთელი ისლამური სამყარო უდიდესი ენთუზიაზმით ზეიმობს. მსოფლიოს ყველა მუსლიმი ამ ძვირფას დღეს წრფელი სიხარულითა და ემოციებით ხვდება. რწმენით აღსავსე, გახარებულნი და ჯანმრთელნი მრავალ ბაირამს დაესწარით, უზენაესმა ალლაჰმა მიიღოს ყველა თქვენგანის მიერ შესრულებული ყველა ღვთისმსახურება, გაკეთებული კეთილი საქმეები და გაღებული მოწყალება. უზენაესმა ალლაჰმა გვატაროს ჭეშმარიტი გზით და მოგვცეს საუკეთესო მოთმინება. გვაშოროს ურწმუნოთა და მჩაგვრელთა უსამართლობას. მოგვიტევოს ნებით თუ უნებლიედ ჩადენილი შეცოდებები და სრულფასოვან მორწმუნედ ჩაიბაროს ჩვენთვის ამანათად მობარებული სული. ალლაჰი ყოფილიყოს ყველგან და ყოველთვის ჩვენი შემწე და მფარველი.